

De Congregatie van de Zusters van Sint-Vincentius a Paulo te Opwijk

In 1839 besluiten pastoor van Hemel en burgemeester De Smedt samen met J. Vereertbrugghen, B.J. De Lausnay, P.J. Verheyen, Th. Vereertbrugghen (koster), A. Van Bever, onderpastoor Gooyvaerts en J.J. De Rooze een initiatief te nemen om een gasthuis en een armenschool voor meisjes op te richten. De leden van de kerk-, gemeente- en armenraad sluiten zich aan bij het voorstel "en gasthuis opterigten om den noodlydenden mensch in ziekte te ondersteunen, en tevens geschikt om de behoeftige jeugd te vormen in de christelijke leering, en te onderwyzen in spraak-, lees- en schrijfkunst".

Pastoor van Hemel roept voor de bediening van het *godshuis* de hulp in van de Zusters van de heilige Vincentius a Paulo van de Sint-Jacobsparochie te Leuven. Alhoewel deze Leuvense congregatie pas in 1839 werd goedgekeurd, staat de jonge gemeenschap 2 Zusters af om in Opwijk de ziekenzorg waar te nemen en onderwijs te geven aan meisjes uit arme gezinnen. Zuster Theresia en Zuster Vincentia komen te Opwijk aan op 24 (of 26) oktober.

Tot begin van de 20^e eeuw waren de Zusters gevestigd in de in 1981 afgebroken huizen in de Marktstraat (huis Rollier, huis Gerlo-Vanstappen en aanpalend gebouw) nabij het gasthuis (Gasthuisstraat).

Rond 1900 was het aantal Zusters en novicen in Opwijk zo groot geworden dat men een

nieuw klooster moest bouwen. De keuze viel op een terrein juist buiten de dorpskom van Opwijk aan de straat naar Droeshout (nu Kloosterstraat). Tijdens de periode 1900-1902 werden talrijke gronden aangekocht op het Heiveld, samen bijna 7 ha.

In 1902 legt men de eerste steen van een langwerpig gebouw met verdieping en zolderverdieping naar een ontwerp van architect Struyen. Het gebouw is op enige afstand evenwijdig met de straat opgetrokken in typisch neogotische stijl. De bouw wordt voltooid in 1904 en op 24 oktober 1904 trekken 24 Zusters met Zuster Antonia aan de leiding er in.

De overste, moeder Maria Josepha, blijft in het oude klooster, waar zij op 15 december 1905 overlijdt.

Het gasthuis (bejaardentehuis) blijft in de Gasthuisstraat tot 1978 (na de ingebruikname van het nieuwe rusthuis in de Kloosterstraat). De oud-gasthuiskapel (gebouwd in 1854-1855), werd afgebroken in het voorjaar 1990.

In de jaren voor de eerste wereldoorlog was de congregatie tot volle bloei gekomen.

In 1913 waren er 210 geprofeste Zusters en 29 huizen. Het aantal toetredingen bedroeg een tiental per jaar. De eerste wereldoorlog onderbrak echter de rustige groei en bloei van de congregatie.

Het oude klooster aan de Marktstraat (huis Rollier, huis Gerlo-Vanstappen en aanpalend huis) en het gasthuis/ziekenhuis/wezenhuis,... langsheen de huidige Gasthuisstraat.
Prentbriefkaart van 1904 of vroeger.

De congregatie in de oorlog 1914-1918

Zoals door de kerkelijke overheid was gevraagd, doen de Zusters hun uiterste best om gewonden en vluchtelingen te verzorgen, te huisvesten en te voeden. De oorlogsomstandigheden bepalen de toestand in de verschillende kloosters. In het moederhuis te Opwijk worden in augustus 1914 de schoollokalen omgevormd tot een lazaret met 80 bedden. In augustus-september 1914 komen verschillende kloosters in de gevechtszone te liggen. De Zusters in Humbeek, Beigem en Nieuwenrode vluchten naar Ruisbroek. Ook uit Opwijk komen daar 3 gediplomeerde verpleegsters helpen in het lazaret.

Als de toestand ook daar onhoudbaar is geworden, trekken de Zusters samen naar Oostende en verder naar Engeland, waar 23 Zusters een tijdje verblijven.

Andere belanden in Diksmuide (Ramsdonk) of in Nederland (Schiplaken, Lint, Brasschaat).

In Ruisbroek zijn het klooster en de school verwoest en in Herstelt vallen Duitse soldaten het klooster binnen. In Boechoute, bij de Nederlandse grens, bezetten de Duitsers de school en een deel van het klooster. In Lebbeke tenslotte wordt er door de Duitse soldaten gemoord en gebrand en ontsnappen de Zusters ternauwernood aan de dood. Eind oktober 1914 zijn de gevechten gedaan en keren de gevluichte Zusters terug.

(1)

(1) Voor een volledig overzicht van de geschiedenis van de Congregatie van de Zusters van Sint-Vincentius a Paulo van Opwijk verwijzen wij naar de artikelenreeks van Jan Meeussen in het HOM-tijdschrift 1997-3, pag. 10-19, I. *De oprichting en de eerste jaren van de congregatie* (met bronnen- en literatuurlijst), 1997-4, pag. 5-15, II. *De eerste stichtingen en groei* en 1999-2, pag. 7-18, III. *De congregatie in de 20e eeuw*.

Hierna brengen wij de integrale tekst van het tiende hoofdstuk "De Congregatie in den oorlog 1914-1918" uit het boek "Hoe zij Groeide. De

Het nieuwe klooster, gebouwd in 1902-1904 (enkel de vleugel langsheen de straat naar Droeshout - huidige Kloosterstraat).

Deze prentbriefkaart werd onder de oorlog verstuurd (Duitse postzegels met opdruk "Belgien") door een zekere Fr Mandale(?) Joseph, Dorpstraat Opwijk (pensionaat Lindemans?) aan Gaston Samyn in Sint-Truiden.

Congregatie van de Zusters van St Vincentius a Paulo – Opwijk 1847-1947. Het boek is van de hand van Pater Antonellus Verschuere OFM, en verscheen in 1947. Het hoofdstuk is te vinden op pag. 93-103.

X

DE CONGREGATIE IN DEN OORLOG 1914-1918

Na den Duitsen aanval op België, op 4 Augustus 1914, had Kardinaal Mercier een oproep gedaan tot alle kloostergemeenten om ook al hun beschikbare hulpkrachten te « mobiliseren » in den dienst van het bedreigde Vaderland en vooral zich te wijden aan de verzorging van onze zieke en gekwetste soldaten. Het Moederhuis te Opwijk had onmiddellijk gehoor gegeven aan dien dringenden oproep en had zijn schoollokalen omgevormd in lazaret en er tachtig bedden beschikbaar gesteld. Drie gediplomeerde Zusters-verpleegsters waren uit Opwijk naar Ruisbroek vertrokken om aldaar in het lazaret van den fortensector de gekwetste soldaten te verzorgen. Het lazaret te Opwijk zelf door de Zusters ingericht zou echter geen gewonden te verplegen krijgen, maar wel een groot aantal vluchtelingen, meestal uit Mechelen en omstreken, uit Lebbeke en Sint Gilles, mogen ontvangen, en huisvesting en voedsel verschaffen. Angstige uren beleefden de Zusters, zoals heel de bevolking van Opwijk, in de laatste dagen van September, toen het Bel-

gisch leger zijn derden en laatsten uitval ondernam van uit Dendermonde en Buggenhout, in de richting Assche - Opwijk - Merchtem (1). Op een nacht kwam een grote troep Duitsers -5000 man, met al hun oorlogstuig- legeren kort bij het klooster; de Zusters zagen de kanonnen in actie in de richting van Lebbeke en aanschouwden met ontzetting den gloed van de brandende huizen in de verte. Veel werd er door de Zusters gebeden in die dagen: 'sZondags bleef gedurende vijf uren het H. Sakrament in de kapel uitgesteld, terwijl de Zusters er om de beurt hun gebedswake hielden. Dit vroom gebruik zou in voege blijven gedurende de meer dan vier jaar dat de oorlog duurde. Gelukkig werd Opwijk zelf niet in de gevechten betrokken, en bleven de gemeente en ook het klooster van de Zusters voor grote rampen gevrijwaard. Voor het Moederhuis te Opwijk verliepen ook de daarop volgende oorlogsjaren, afgezien van de vele ontberingen die de toestand noodzakelijk meebracht, betrekkelijk rustig. 't Was maar tegen het einde, in October 1918, vóór den aftocht der Duitsers, dat ze last kregen met de vijandelijke bezetters. De Duitse troepen namen eerst de Zusters-school in beslag en richtten er een reusachtige veldbakkerij in, waar ze in tien ovens tegelijk, 10.000 broden bakten per dag, en de deuren der klaslokalen mee opbrandden. Later werd het nog erger: op 8 November werd bijna héél het klooster bezet, tot zelf een deel der kapel, ondanks het hevig verzet der Zusters, 't Klooster werd tot een echt militair kampement, waar 210 man zich installeerden alsof ze er thuis hoorden. Ze hadden er hun slachterij, waar de dieren met gewerschoten werden afgemaakt, hun kleermakerij, schoenmakerij en barbierswinkel; en dit alles met een geloop en een lawaai, die de traditionele stilte en rust van het Opwijkse klooster gruwelijk verstoorde. De Zusters moesten daarbij nog dag en nacht de wacht houden, om de op elk moment mogelijke en dreigende dieverij te voorkomen: vooral de varkensstal van het klooster scheen een gevaarlijke aantrekkingskracht uit te oefenen op het soldatenvolk van over den Rijn. 't Was dan ook voor de Zusters een hele opluchting toen, op den 11 November met den wapenstilstand ook het blijde vooruitzicht verscheen dat ze weldra van het vreemde gespuis -want dat was het in zijn groeiende tuchteloosheid aan 't worden voor goed zouden verlost worden. De overwonnen Duitsers vierden zelf den wapenstilstand en hun nederlaag nog méér dan gelijk wie, en schoten 's nachts, om hun vreugde te uiten, vuurwerk neer van uit al de mansardevensters. 't Duurde echter nog tot 14 November vóór ze allen het klooster uit waren, en de Zusters eindelijk, met begrijpelijke

vreugde en geestdrift, de Vaderlandse vlag mochten hijsen aan den voorgevel van het Moederhuis. De reiniging met mesthaak en riek, van de door het Duitse leger ontruimde lokalen nam een hele week in beslag. Gedurende enkele weken werden nog een aantal vluchtelingen, aangetast door de Spaanse griep, liefderijk in het klooster opgenomen en door de Zusters verpleegd. En op 5 December, daags voor den eersten Vrijdag, mocht de Zustersschool haar blijde en joelende jonge bevolking weer ontvangen.

Voor 't merendeel der affiliaties echter van de Congregatie van Opwijk, verliep de oorlog niet zo rustig als voor het Moederhuis. In een aantal kloosters, als die te Lint, Humbeek, Beigem, Ramsdonk, Nieuwenrode, Ruisbroek, Schiplaken, die in 't jaar 1914 in de gevechtszone kwamen te liggen, werden de Zusters, samen met de hele bevolking tot de vlucht gedwongen. In andere huizen waar de Zusters in die akelige weken zijn kunnen blijven, hebben ze soms tragische avonturen beleefd, en werden ze herhaaldelijk aan grote gevaren blootgesteld, zoals te Hever, Herselt, Boechoute, en vooral te Lebbeke.

De Gemeente Humbeek werd zwaar geteisterd in die tragische Augustusdagen 1914; 't centrum van 't dorp zowel als de parochie Beigem. Beide kerken brandden af, en veel huizen werden vernield, en de hele bevolking werd gedwongen te vluchten. De Zusters van beide scholen vonden een onderkomen te Ruisbroek, en toen de oorlogsgesel hen in October ook van dáár verdreef, belanden ze in Engeland, waar ze verbleven tot in 1915 en toezicht hielden over de Belgische kinderen, In hun afwezigheid hadden de Zusters van het Moederhuis hun school heropend te Humbeek, en de gediensstige juffrouwen De Craecker hadden hetzelfde gedaan te Beigem.

Ook de Zusters van Nieuwenrode kwamen te Ruisbroek terecht. Zij ook hadden ijlings moeten vluchten, door veld en bos, onder een kogelregen, om hun leven te redden. De ziekelijke Zuster Hendrika was erdoor zo uitgeput geraakt dat ze kort nadien te Ruisbroek overleed. Ze werd er begraven met militaire eer. Ook de Zusters van Nieuwenrode ondernamen den tocht naar Engeland. Toen ze in 1915 uit hun ballingschap terugkwamen, vonden ze hun scholen reeds volledig hersteld en weer aan den gang gebracht door de Zusters van het Moederhuis.

Zo kreeg Ruisbroek in die eerste oorlogsjaren van 1914 drie gemeenten te huisvesten. En al die bijgekomen Zusters zijn er voor het klooster van Ruisbroek een grote hulp geweest. Daar was immers een groot la-

zaret ingericht waar, vanaf 15 Augustus tot 6 October, aanhoudend gekwetsten werden binnengebracht, eens zelfs -na den slag bij Kapellen op den Bosch op 4 September- 80 op één nacht. De beschikbare lokalen waren zo overbezet, dat bedden voor gewonden tot op de speelkoer van de school moesten geplaatst worden. Al de Zusters stonden er dag en nacht ten dienste van onze heldhaftige soldaten: ze mochten ook op 8 September het aanmoedigend bezoek ontvangen van Koning Albert. In den nacht van 6 October moesten de Zusters ook uit Ruisbroek vluchten: al de gewonden en zieken waren reeds weggebracht. De Zusters waren nog bijtijds over de Rupel geraakt, juist voordat de brug met verschrikkelijk geraas in de lucht vloog.

Over Lokeren, waar ze op de harde bedden van de Clariskens een nacht doorbrachten, en Oostende, waar ze bij de Zusters van Sint Jozef werden geherbergd, geraakten ze in Engeland. Moeder Hedwige en twee Zusters waren reeds op 19 November weer terug te Ruisbroek en hadden hun handen vol om hun school zo spoedig mogelijk weer klaar te maken voor het onderwijs. In de volgende oorlogsjaren hebben de Zusters van Ruisbroek veel gebrek geleden: soms hadden ze niets dan slecht zwart brood -en dan nog in schaars rantsoen- op hun tafel. Maar de Zusters sloegen er zich dapper doorheen. Heldhaftig was ook de goede Zuster Ambrosia, die er tijdens den oorlog stierf, in haar blijmoedig gedragen lijden. «O! wat is het H. Oliesel toch een schoon Sacrament!» riep ze uit, stralend van vreugde toen ze was bediend geworden. Tegen het einde van het jaar 1918 bekwamen de Zusters van Ruisbroek het groot geluk, het H. Sacrament in hun kapel te mogen bewaren. «'En dit was wel een voldoende beloning voor al onze offers!». Hiermede eindigt het relaas over den oorlog 1914-1918, door de toenmalige kroniekschrijfster van Ruisbroek.

Ook uit Lint, dat in de nabijheid van de forten lag, moesten de Zusters vertrekken om wille van het dreigend gevaar. De schoolzusters verbleven een maand in het klooster van Wuustwezel. De Zusters die het Gasthuis van Lint bedienden, bleven bij hun oude mensen, tot deze, door een blinde paniek aangegrepen, van zelf op de vlucht sloegen, en de Zusters ze moesten volgen om er voor te zorgen ze ergens veilig onder te brengen.

Ook te Hever bleven de Zusters bij hun ouderlingen en zieken, in het « Gesticht de Ravenstein », toen al heel de gemeente was gevlucht of ontruimd. De Zusters boden weerstand aan de Duitsers die hen uit het gasthuis wilden verwijderen. « Wij blijven hier! » zeiden ze beslist en kloekmoedig, « wij willen ons

leven geven voor onze ouderlingen ». En ze bleven! Gevaarlijk was dat anders wel: het zwaar Duits kanon dat het fort van Walem beschoot stond ingemetst op 'n 100 meter afstand van hun klooster. De heer Voorzitter van het hospice, die door de Duitsers uit zijn huis verdreven was, kwam met zijn drie kinderen, waaronder een zoon-priester, bij hen inwonen, wat de Zusters aanzagen als een grote gunst van de Voorzienigheid, daar ze nu dagelijks de H. Mis en Communie in eigen huis hadden, in een tijd dat alle priesters van den omtrek of gevlucht waren of gevangen zaten.

De Zusters van het naburige Schiplaken meenden in hun afgelegen verblijf wel buiten alle oorlogsgevaar te blijven, 't viel echter anders uit. Op 25 en 26 Augustus werden te Schiplaken geweldige gevechten geleverd: 96 Belgische soldaten sneuvelden, talrijke gekwetsten werden ter eerste verzorging in de Zustersschool ondergebracht en daarna naar de forten overgevoerd. Het was er een hachelijke toestand: alle pompen en alle bornputten waren ledig, en er was geen druppel water meer te krijgen, noch voor de koortsige gewonden, noch voor de afgematte en dorstige strijders. Toen de Belgen moesten wijken voor de overmacht raadde een aalmoezenier de Zusters aan te vluchten voor den vijand en met de aftrekkende soldaten mee te gaan. Op zware kanonwagens gezeten werden de Zusters naar Mechelen gevoerd, waar ze vaderlijk werden ontvangen door den Eerw. Heer Pastoor van Sint Jozef Coloma. Toen ook Mechelen beschoten werd vluchtten ze verder, en vonden achtereenvolgens een onderkomen te Walem, te Boom, te Aartselaar, te Kalmthout en te Hoogerheide in Holland. Einde October waren al hun pergrinaties teneinde en geraakten ze weer te Schiplaken. Ze vonden er veel verwoest, ook de kerk en de pastorij. De meisjesschool stond echter nog recht en ook hun klooster, dat ze tijdens heel den duur van den oorlog met den geteisterden pastoor hebben gedeeld.

Uit Ramsdonk zijn drie Zusters eerst gevlucht naar Boom, samen met hun ziekelijken pastoor, die aldaar twee dagen nadien overleed. Daarna zijn ze vertrokken naar Klerken, in de nabijheid van Diksmuide, bij de familie van Zuster Agatha, waar ze meenden zeker ver genoeg en veilig te zijn. Maar juist daar geraakten ze later, tijdens den IJzer-slag, midden de vechtende legers. Ze kwamen toch veilig achter het Belgisch front, waar ze aan de soldaten veel diensten bewezen, tot ze met de hulp van de Belgische hogere legeroverheid, ook naar Engeland konden overvaren, van waar ze na korten tijd, via Holland, naar België terugkwamen en naar Ramsdonk, waar ze hun

klooster en school half verwoest en volledig leeggeplunderd vonden. De Zusters van Ramsdonk waren de laatste Zusters van de Congregatie die naar Engeland zijn vertrokken: alles samen zijn in 't jaar 1914, 23 Zusters van Opwijk in Engeland geweest, waar ze in verscheidene groepen, op verschillende plaatsen verbleven; enkele waren in een oud kasteel terechtgekomen op de grenzen van Schotland. Tijdens hun afwezigheid werd het werk in hun huizen hier in 't land zo gauw mogelijk hernomen door de zorgen van 't Moederhuis van Opwijk dat hiertoe 'n 20 tal Zusters, waaronder ook enkele normalisten, had uitgestuurd. Ook in 't naburige Holland hebben enkele Zusters van de Congregatie van Opwijk lijdelijk een toevlucht gevonden, namelijk die van 't Sanatorium te Rustoord - Brasschaat, die tijdens de gevechten om Antwerpen met hun zieke kostgangers waren uitgeweken naar Tilburg en Udenhout. Na één maand kwamen ze terug en vonden hun klooster en gesticht gelukkig in goeden staat weder. In Januari 1918 werd Zuster Perpetua door het Duitse krijgsgerecht tot vier maanden gevang veroordeeld, omdat ze, in den zomer van 1917, toen ze Overste was te Rustoord, aan de familie Kolsteren, die door de Duitsers werd opgespoord, in het Sanatorium een schuilplaats had verleend. Gelukkig werd het vonnis niet uitgevoerd.

Te Herselt hebben de Zusters in de Augustusdagen van 1914 bijzonder angstige uren beleefd. Op Dinsdag, 18 Aug. werd Herselt door het Duitse leger overrompeld — 150.000 soldaten lagen in de omstreken. In den namiddag stond de steenweg vóór het klooster vol Ulanen. Een knetterend geweervuur begon, en de kogels vlogen door de vensters. De grote poort van 't Gasthuis werd ingebeukt en een woeste krijgersbende drong het huis binnen en doorliep al schietend gangen en kamers: 't werd in klooster en gasthuis een radeloze vlucht. Moeder Ignatia had de zieke ouderlingen verzameld in 'n slaapkamer en bad er gekniel vóór het beeld van O. L. Vrouw, om redding en bescherming. De Zusters hadden zich verscholen boven op den hooischelf en wachtten daar in doodsangst het einde af. Zuster Hyacintha was echter niet bijtijds kunnen ont-snappen, en toen ze door een venster van den refter wilde springen, naar buiten, stiet ze op een groep soldaten, die hun geweren op haar richtten. Dit ongeluk van Zuster Hyacintha werd echter de redding van 't klooster, want de Zuster begon met de Duitsers te parlementeren, en ze slaagde er in, een kapitein die Frans verstond, te overtuigen, zodat hij zijn manschappen die al aanstalten maakten om het klooster in brand te steken, bevel gaf het huis en zijn inwoners te sparen. Intussen waren in

het dorp zeventien onschuldige burgers vermoord geworden, en 'n aantal huizen door brand vernield. Tot aan den val van Antwerpen, op 8 October, hadden de Zusters te Herselt nog herhaaldelijk last van de vijandelijke troepen. Intussen zat hun huis steeds vol vluchtelingen, of hulp behoevende mensen. Hun klooster was het toevluchtsoord van al wie in Herselt of in de omstreken, hulp of onderkomen nodig had. In de volgende oorlogsjaren werd in- het klooster en Gasthuis nog herhaaldelijk 'n huiszoeking gedaan, maar de veldgraauwe speurders hebben nooit de twaalf wollen matrassen van de normalisten die er verborgen zaten, kunnen ontdekken. Tegen het einde van den oorlog viel echter het schoon paard van het ouderlingengesticht ten offer aan de Duitse opeisingswoede. Maar dit was ook voor de Zusters van Herselt de laatste oorlogsbeproeving.

Te Boecheoute, aan de Hollandse grens, waar vanaf einde Augustus tot einde October een honderdtal vluchtelingen uit Mechelen in 't klooster gehuisvest en verzorgd werden, waren de Zusters ook getuigen van den treurigen aftocht naar den IJzer toe, van onze Belgische troepen na den val van Antwerpen. De Zusters hielpen de honderden uitgeputte en verhongerde jongens die bij hen binnenvielen, zoveel ze konden; ze stonden hun eigen bedden af en gaven hun alles wat ze aan voedsel en drank in huis hadden. Nauwelijks waren de laatste Belgische troepen -deerniswekkend, afgetoofd voetvolk van de oudere klassen- weer uit Boecheoute vertrokken, of de eerste Duitsers kwamen de gemeente binnengerukt - gingen er onmiddellijk de grens bezetten en plaatsten er later hun beruchten electricischen draad. Vanaf 1917 werd een deel der Zustersscholen bestendig door de Duitsers bezet; op 17 October 1918 namen er de uit Brugge en Oostende verdreven marine-soldaten hun intrek. Op 31 October werd nog een geweldig gevecht geleverd, en op Allerheiligen in den namiddag zagen de Zusters de eerste Belgen binnenkomen in de gemeente, en als bij toverslag de vlaggen verschijnen aan al de gevels. Tot aan den wapenstilstand verbleven nog vluchtelingen van Ertvelde en omstreken in de school, en daarna konden de Zusters, voor 't eerst sedert anderhalf jaar, weer vrij beschikken over al hun klaslokalen, die Goddank geen schade geleden hadden.

Het klooster van de Zusters van Opwijk te Lebbeke kende onder al de Huizen der Congregatie, die in den oorlog 1914-1918 te lijden hadden, wel de meest beroerde geschiedenis, die ook daarom verdient bewaard te blijven, omdat ze voor een merkelijk deel de oor-

logsgeschiedenis is van de gemeente Lebbeke zelf.

Onmiddellijk na den Duitsen inval hadden de Zusters van Lebbeke hun talrijke klaslokalen tot lazaret ingericht en ter beschikking gesteld van de Belgische militaire overheid. In dit lazaret werd door de Zusters nachtverblijf, voedsel en verzorging verleend aan de honderden burgerwachten uit Brussel, die over Lebbeke naar Antwerpen trokken. Op den voor Lebbeke zo tragischen 4 Septemberdag, toen de vreedzame gemeente door de Duitse soldatenhorden zo vreselijk werd geteisterd met moord en brandstichting, daar, zoals elders, onder het beruchte voorwendsel « man hat geschossen », werd ook het klooster van de Zusters volledig bezet, en werden er een groot aantal Duitse gewonden in ondergebracht, die er door de Zusters met christelijke naastenliefde verzorgd werden. Dit dwong zelfs de waardering af van den eerst weerbarstigen en brutalen Duitsen Commandant die hun een zeer lovend getuigschrift afleverde en hun een decoratie beloofde, vanwege den Duitsen Keizer... Maar dáárop zouden de Zusters zeker niet hebben gewacht om hun christelijken en menselijken plicht te vervullen. De Zusters waren bijna alleen gebleven in het geteisterde Lebbeke, waaruit bijna de hele bevolking was gevlucht, zodat het hun moeilijk werd om aan het nodige voedsel te geraken. Ze hadden daarbij nog bij hen opgenomen, in de weinige plaatsruimte die hun was gelaten door de Duitsers, de Begijntjes van Dendermonde, en een aantal Zusters van Sint Vincentius uit dezelfde stad, die in een mand lijnwaad de H. Hosties hadden meegebracht, die ze hadden kunnen redden uit hun kapel. Ook de Remonstrans en de Ciborie met de H. Hosties, uit de kapel van de Broeder van Lebbeke, waren door juffrouw Seghers -onder het geleide van twee Duitse soldaten- naar de kapel van het Godshuis overgebracht, waar ze door een Zuster met eerbied in het Tabernakel werden geplaatst. In bet klooster van de Zusters werden ook al de gewijde vaten van de kerken van Dendermonde bewaard, evenals de kostbaarheden van de parochiale kerk van Lebbeke: het kostbaar relikwiekruis, het schrijn van het mirakuleus vlas, het Wonderbeeld van O. L. Vrouw, de kelken, de remonstrans en de priestergewaden...

De Zusters hadden door hun tussenkomst bij de Duitse militaire overheid -ze hadden erom op hun knieën gesmeekt- het leven kunnen redden van den pastoor van Lebbeke en van den heer Ringoot, die op het punt stonden gefusilleerd te worden. En ze hadden ook het geluk de gemeente Lebbeke zelf van den ondergang te kunnen redden: Lebbeke was

immers veroordeeld geworden om volledig te worden uitgebrand; en reeds was er een begin gemaakt met de uitvoering van den wraakmaatregel, toen de Zusters door hun dringend smeken eindelijk van den Duitsen commandant bekwamen dat zulk onmenselijk bevel werd ingetrokken.

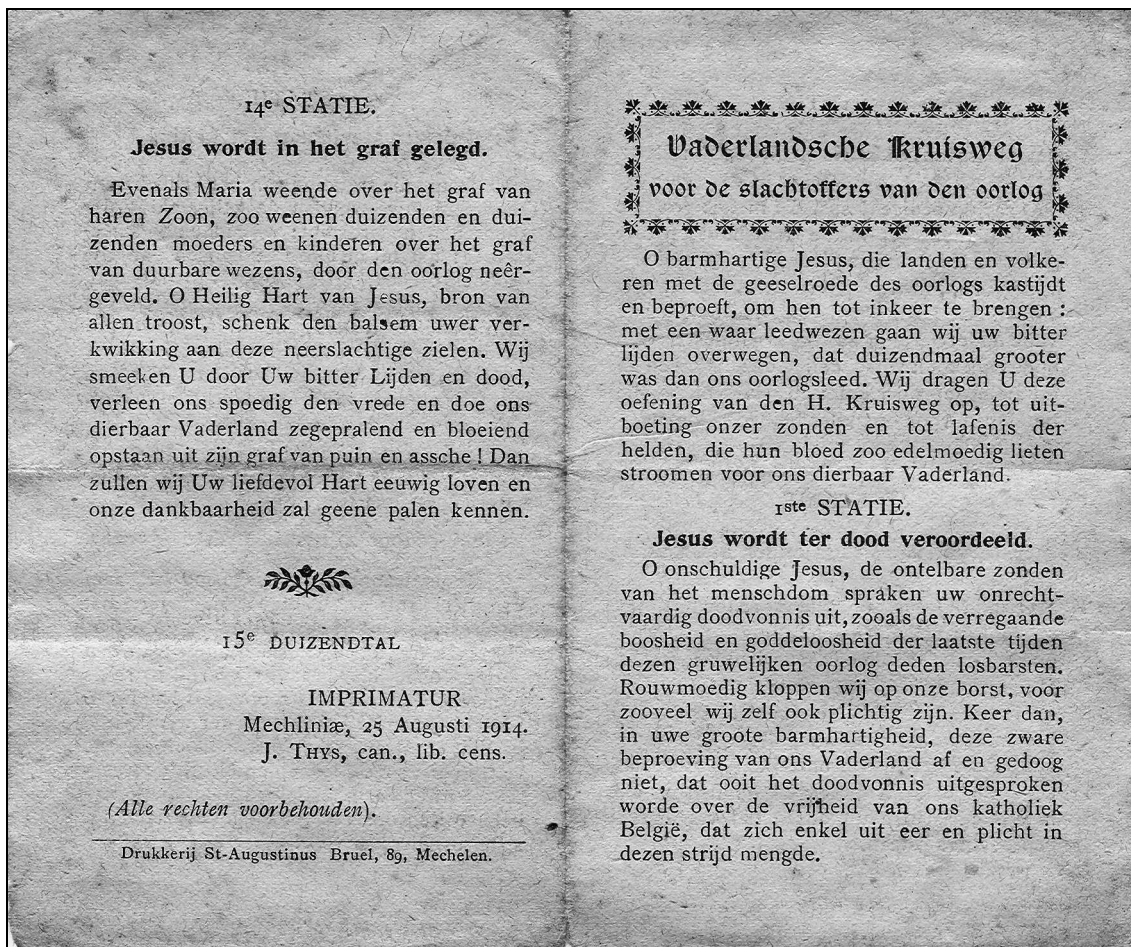
Na al het onderstane leed beleefde Lebbeke nog één glorieuzen dag, toen op 26 September óns leger de Duitsers tot Brussel had teruggeslagen en 20.000 Belgen triomfantelijk door de straten van de gemeente trokken. Helaas! Reeds den volgenden dag moesten onze dappere troepen weer wijken voor de vijandelijke overmacht, en Lebbeke weer prijs geven. De aftrekkende soldaten raadden de Zusters aan met hen mee te vluchten voor het dreigende gevaar. De Zusters echter bleven op hun post, bij de zieken en gewonden. De Belgische soldaten hadden juist voorspeld: Lebbeke werd hevig gebombardeerd, een aantal obussen vielen omheen 't klooster, één trof het lazaret en te allen kante vlogen kogels door de ruiten. Ook de twee dokters van het lazaret sloegen op de vlucht; de Zusters bleven heel alleen met de hulpeloze zieken en gekwetsten. Ze kwamen even bijeen in de gangen van het klooster om gezamenlijk een akte van berouw te bidden. Daarna hernamen ze rustig hun taak van verpleegster, onder de beschieting. Ze moesten ook het werk van de afwezige dokters doen: gebroken armen of benen spalpen, doorschoten kaaksbeenderen verzorgen... Ze hadden echter ook het geluk als 't ware een priesterlijke taak te mogen vervullen: een akte van berouw voorfluiseren aan de stervenden, hen zegenen met gewijd water... Op eigen gevaar dachten ze geen ogenblik. Terecht mocht Kardinaal Mercier hun zeggen bij zijn bezoek kort daarna, aan 't geteisterde Lebbeke: «Zusters, ge zijt heldinnen geweest!» Het grootste leed kwam voor de dappere Zusters wanneer het gevecht voorbij was, toen ze hun Belgische gewonden, die hun dierbaar geworden waren, door de teruggekomen Duitsers in krijgsgevangenschap zagen wegvoeren. Een grote kwelling voor de Zusters van Lebbeke in den lateren oorlogstijd was: dat hun gedurende meer dan vier jaar alle betrekking met het Moederhuis van Opwijk werd onmogelijk gemaakt, daar de strengbewaakte grens tussen 't «Etappeggebied» en het «Gouvernementsgebied» juist tussen de twee gemeenten liep. Moeder Octavie beproefde het eens een briefje te laten doorsmokkelen voor Moeder Antonia, maar het werd ontdekt door de Duitse controle en de Overste van Lebbeke kreeg 1000 Mark boete te betalen. Bij den aftocht van de Pruisen, bij 't einde van den oorlog, November 1918, moest het klooster van Lebbeke nog

maals een gevecht beleven, maar ditmaal van Duitse soldaten onder mekaar. Toen de wanordelijke nacht voorbij was, en de vechters waren afgetrokken, vonden de Zusters in hun school verbrijzeld ruiten en naast de vernielde stoof: een achtergelaten Duits soldaat met een bajonnet in zijn rug. Den dag vóór den wapenstilstand kregen de Zusters van Lebbeke 't bevel hun klooster te ontruimen, en zich naar Heist-op-den-Berg te begeven; maar ze voerden het gelukkig niet uit, en mochten op 11 November, na al hun miseries, met 't volk van Lebbeke, de zalige vreugde beleven van den wapenstilstand en van de bevrijding.

Hoewel zo'n betrekkelijk groot aantal van haar affiliaties door den oorlog waren ge-

teisterd geworden, was de Congregatie van Opwijk toch zichtbaar door de Voorzienigheid beschermd geworden, want geen enkel van haar Zusters was aan den oorlog ten offer gevallen; en overal was het apostolaatswerk, na een korte onderbreking hier en daar, en al was het soms met veel last en moeilijkheid, toch met vrucht kunnen voortgezet worden.

-
- (1) Over de oorlogsgebeurtenissen te Opwijk, in 't jaar 1914, zie ook: Dr Jan Lindemans, *Geschiedenis der Gemeente Opwijk*, blz. 223-226.
-

Buitenpagina's van de "Vaderlandsche Kruisweg voor de slachtoffers van den oorlog", gedateerd 25 augustus 1914, uitgegeven door het Bisdom Mechelen